

AVÂNTUL ȚĂRII: CONSTANȚA ȘI BUCUREȘTI MONUMENTE ALE CAMPANIEI DIN 1913

Mihai Petru Georgescu

Fiul Romei Antice trage spada străbună; Înainte! Pentru Mărirea României!; Trăiască România - Liberarea Silistrei – 28 iunie 1913; La Sofia! Trăiască Armata Română; Izbânda Armatei Române. Cadrilaterul Nostru - reprezintă câteva dintre lozincile alipite alegoriilor cartofile¹ tipărite în scop propagandistic cu ocazia participării României la cel de-al doilea război balcanic (iunie 27/iulie 10 – iulie 16/29 1913).

*În amintirea înălțătorului avânt..., rămas legendar prin numărul mare de tineri ce s-au prezentat la mobilizare, la 7 noiembrie 1913, prin Înaltul decret nr. 6247 a fost instituită medalia *Avântul Țării*², conferită militarilor de orice grad, funcționarilor și tuturor acelor care au prestat un serviciu permanent pe lângă armată în timpul conflagrației. Avântul țării devine sintagma consacrată acestui moment istoric, regăsindu-se în denumirea medaliilor (*Avântul Țării – modelator Gurschner*) și plachetelor (placheta *Tratatului de pace din București* cu medalioanele *Avântul Țării* bătută de Primăria Capitalei – gravor Carniol), ziarelor (*Avântul țării. Naționalism. Cultură. Democrație. Tecuci* 1 martie – 15 iunie/ 1 iulie 1914) și monumentelor dedicate evenimentului. Pe cel din București – dezvelit la 22 iunie 1925, într-un scuar din Calea Griviței, opera sculptorului Emil W. Becker (arh. Arghir Culina) – îl putem admira și astăzi în piața Valter Mărăcineanu, cu câteva inscripții și basoreliefuri îndepărtate³ în perioada comunistă cu scopul de a-i deturna mesajul prohibit în epocă, asimilat astfel monumentelor comemorative din Primul Război Mondial.*

Anterior celui bucureștean, la Constanța, în primăvara anului 1916 a fost inaugurat monumentul *Avântul Țării* (antreprenor Hristu Iorgu). Evenimentul va fi descris în ziarul *Liberalul Constanței*⁴ din 3 aprilie precum și, două zile mai târziu, în revista bucureștenă *Arta și Frumosul* (an I, nr. 2):

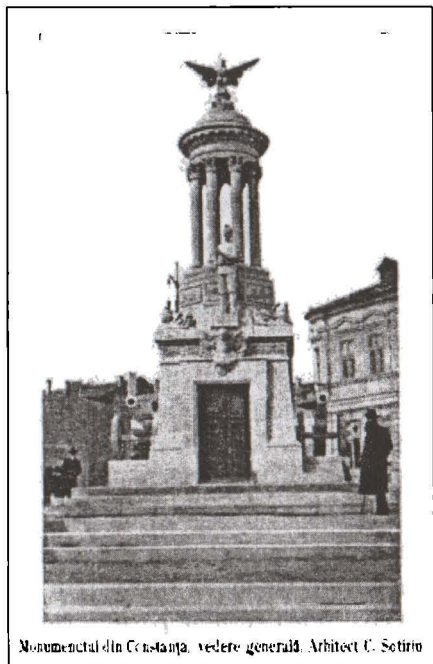
Din inițiativa și prin concursul d-lor Mumuianu Prefect și a d-lui Andronescu Primarul orașului Constanța s-a ridicat și se va inaugura în curând, un falnic monument demn de prosperitorul oraș Constanța, care să eternizeze memoria

1. În mare parte datorate graficianului Ary Murnu

2. Regulamentul publicat în Monitorul oficial nr. 179 din 10 XI 1913

3. Georgescu M.P., 2010. *Sculptorul Emil Wilhelm Becker – Aspecte inedite*, București Materiale de istorie și muzeografie, XXIV, pag. 244-252

4. Păuleanu Doina, 2003, pag. 481-482

Monumentul din Constanța, vedere generală. Arhitect C. Știriu

Profilul Monumentului

ostașilor morți pentru Patrie, pe câmpiile Bulgariei, și avântului cărora se datorește mărirea patriei prin anexarea Cadrilaterului.

Pentru acest măreț scop, au fost invitați mai mulți artiști să prezinte machete și proiecte. Dintre operele prezentate, comisiunea instituită ad-hoc, pentru examinarea ofertelor, a ales proiectul arhitectului Cristu Știriu⁵ din București.

Dăm aci o vedere generală a aceluși monument precum și câteva detalii.

Monumentul are o înălțime de 10 metri. El se compune dintr-un bazament arhitectonic, pătrat jos și octogonal sus, de 5 metri înălțime, peste care se ridică opt coloane corintiene. Aceste coloane susțin o cupolă terminată cu o sferă peste care se află un vultur ce-și ia avântul, gata să se ridice în slavă.

Partea de sus (coloanele și cupola) a monumentului este inspirat din arhitectura templului lui Lysicrate din Atena.

Partea de jos (bazamentul dreptunghiular) formează un mic mazoleu⁶ unde s-ar putea conserva relicve și trofee din război.

În mazoleu se pătrunde printr-o ușe de stejar, ce este o operă desăvârșită de artă aplicată.

5. Personajul din dreapta imaginii *Vedere generală*, este arh. K.S.

6. Din monografia dedicată lui K.S. reiese și preocuparea acestuia, în perioada constănțeană, pentru realizarea unui osuar - rol care presupunem că urma să-l îndeplinească incinta de la parterul monumentului

De-asupra ușei se află un fronton ornamental, cu motive războinice: armure antice. Acest fronton servește ca bază unei statui a unui dorobanț ce stă gata de atac.

În întregime monumentul se prezintă grațios, svelt, cu linii delicate care încântă ochiul. Coprinde în înfățișare o adevărată poezie, multă poezie. Da: poezie în arhitectură, căci după cum foarte judicios spune John Ruskin, știința arhitectului, considerată în toată adâncimea ei, în maxima ei extensiune, e una din cele mai nobile creațiuni ale geniului uman.

Monumentul ieșit din concepțiunea arhitectului D. Cristu Sotiriu nu e numai o strictă și limitată observare a regulilor proporțiilor, ci e și o bogată exprimare a unor sentimente. În această concepțiune simțim ceva mai mult decât recea știință a riglei și compasului. N-a lucrat numai ochiul ci și mintea artistului.

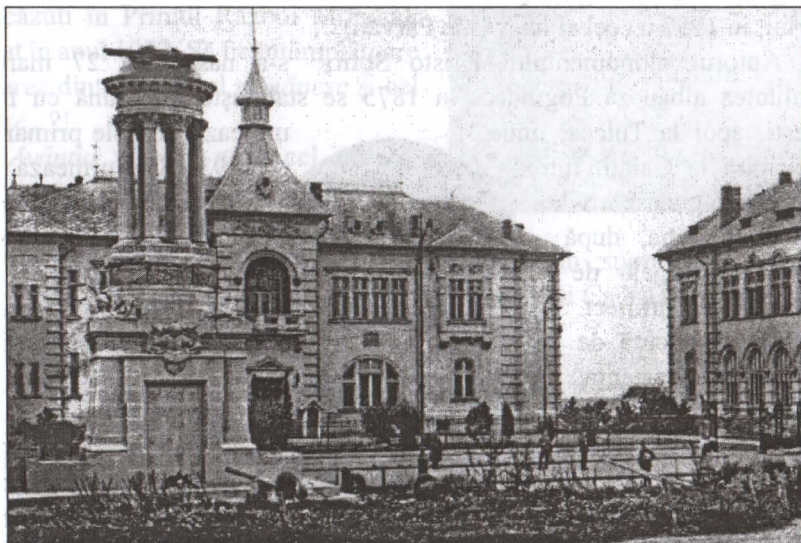
*

Monumentul a cărei lucrare este pe sfârșite, este lucrat în piatră artificială ce imită granitul și este ridicat în piațeta din fața palatului Regal, având o frumoasă perspectivă din toate direcțiunile.

Inaugurarea⁷ se va face la o dată ce se va fixa ulterior.

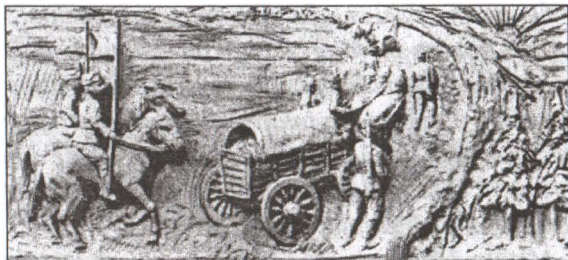
V.

Monumentul va fi distrus peste 6 luni (octombrie 1916) de trupele de ocupație bulgare⁸; tot atunci a fost doborâtă la pământ și statuia poetului Ovidiu (turnată în bronz, aceasta a putut fi repusă pe soclu de către soldații germani).

7. Ziarul *Liberalul Constanței* din 3 aprilie consemnează dezvelirea provizorie a monumentului; data inaugurării propriu-zise diferă în funcție de surse: 12 aprilie sau 16 mai.

8. Acte similare de vandalism au comis și la Tulcea, distrugând până la temelie monumentul anexării Dobrogei, statuia lui Mircea cel Bătrân și bustul poetului Ion Nenițescu.

Monumental „Avântul Țării” din Constanța: Bazorelief. Arhitect Cristo Sotiriu

La 25 septembrie 1932 pe fundația fostului monument a fost inaugurat⁹ bustul lui Ioan N. Roman¹⁰, operă a sculptorului I.C. Dimitriu-Bârlad (înlocuit, la rândul lui, în 1957 cu cel al lui Vasile Pârvan).

Autorul monumentului Kristo Sotiri¹¹ s-a născut la 27 martie 1870 în localitatea albaneză Pogradec. În 1875 se stabilește împreună cu familia la București, apoi la Tulcea, unde îl va absolvi la Galați. Între facultății de inginerie civilă Stabilite la Veneția, după la Academia Regală de și diploma de arhitect. 1909 unde se bucură de Activează la Constanța, birou de proiectare, unde din localitate îi poartă anul 1920, urmând să devină, a lui Ahmet Zog, arhitectul

urmează clasele primare. Liceul 1893-1898 urmează cursurile ale Universității din Padova. șase ani de studii strălucite Arte Frumoase obține Revine în România în sprijinul reginei Elisabeta. ca președinte al unui importante edificii¹² semnătura. Se repatriază în o dată cu proclamarea ca rege Curtii Regale. Moare la 28

9. Desvelirea monumentului lui I.N. Roman, *România Jună*, XXVIII, nr. 147, 28 septembrie 1932, p.1

10. Ioan N. Roman (1866 – 1931), publicist, avocat, primar, deputat și senator.

11. Arh. Koço Miho dedică lui K.S. o monografie apărută la Tirana în 2004 (2006 – trad.rom.)

12. Ipoteza contribuției lui K. S. la realizarea Cazinoului rămâne de verificat.

februarie 1953. Considerat drept un pionier al arhitecturii culte albaneze a fost declarat de către intelectualitatea orașului Durrës "Om al secolului".

Singurul document iconografic găsit de noi referitor la monument, în afara numerelor 2/ 5 aprilie și 3¹³/27 aprilie 1916 ale revistei¹⁴ bucureștene *Arta și Frumosul* (care conțin, pe lângă articolul din numărul 2 și un număr important de imagini de ansamblu și detalii) este o carte poștală ilustrată, tipărită în timpul ocupației de o editură berlineză, în care acesta apare vandalizat: tunurile, soldatul și vulturul înlăturate, basoreliefurile buciardate; ulterior va fi demolat – stă mărturie o altă imagine (colecția Ș. Caloianu) din perioadă ce surprinde o defilare a trupelor germane la care publicul asistă din scuarul unde fusese amplasat monumentul.

Final deschis: în anul 1918, în apropierea gării Hamangia s-au găsit abandonate pe câmp pietre cioplite, un leu cu botul pe labe și un vultur (ambele din bronz) componente ale unui monument ce urma să comemoreze victoria definitivă a bulgarilor în Dobrogea. Cu excepția leului, acestea au intrat în alcătuirea primului monument constănțean dedicat cinstirii eroilor căzuți în Primul Război Mondial, inaugurat în anul 1922. Să fie întâmplătoare asemănarea dintre vulturul *românesc* și cel *bulgăresc*...?!

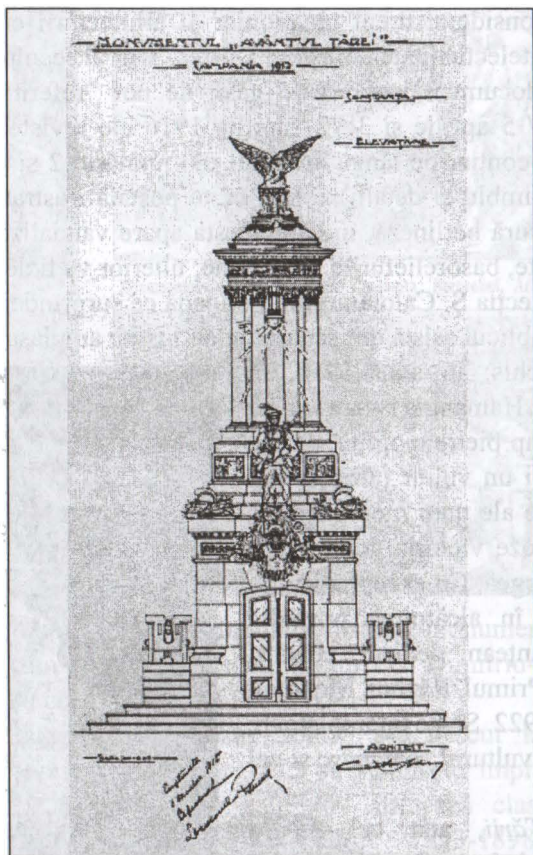
Avântul Țării, atât cel de la București cât și cel de la Constanța, fac parte dintr-un număr restrâns de monumente dedicate Campaniei din 1913, dintre care doar o parte au „supraviețuit” și perioadei comuniste. În preajma comemorării centenarului alipirii Cadrilaterului se impune o cercetare exhaustivă a subiectului¹⁵.

13. Din monografia dedicată lui K.S. reiese că acest număr se găsea și în arhiva arhitectului; numărul 2 se află în Colecția de periodice a Bibliotecii Academiei Române

14. Pe coperta 4 a revistei este inserată o reclamă tip *carte-de-visite* în care se consemnează domiciliul lui K.S.: *București – Știrbei-Vodă, 122* (la Arhivele constănțene figurează aceeași stradă la nr. 128?!)

15. http://ro.wikipedia.org/wiki/Monumentul_Av%C3%A2ntul_%C8%9A%C4%83rii_din_Bucure%C8%99ti; <http://www.vrancea.djc.ro/ObiectiveDetalii.aspx?ID=916>; <http://www.vrancea.djc.ro/ObiectiveDetalii.aspx?ID=458>; <http://www.ziaruldevrancea.ro/monumente-mutilate/13816-monument-unic-la-odobesti.html> sunt câteva din adresele de e-mail ce suplinesc golul bibliografic pe acest subiect – iunie 2012

La realizarea acestui material ne-am bucurat, ca și în alte dăți, de sprijinul d-lui Șerban Caloianu, din colecția căruia provine cartea poștală reprodusă – îi mulțumim și pe această cale.

Monumentul "Avântul Țării". Detaliu (colțar), Arh. Cristo Sotiriu
www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

BIBLIOGRAFIE

1. Baiculescu G, Georgeta Răduică, Neonila Onaofrei, 1969. *Publicațiile periodice românești*, tom II 1907-1918. Edit. Acad. RSR, București
2. Buzdugan G., Gh. Niculiță, 1971. *Medalii și plachete românești*. Edit. Științifică, București
3. A. Ch. – K, 2006. *Kristo Sotir, arhitectul pogradecar ce a lucrat la construirea Cazinoului din Constanța*, Prietenul albanezului – periodic al Asociației Liga Albanezilor din România, anul V, nr. 51-52, ian-febr, pag. 35-36, București
4. Georgescu M.P., 2010. *Sculptorul Emil Wilhelm Becker – Aspecte inedite*, București Materiale de istorie și muzeografie, XXIV, pag. 244-252
5. Hentea C., 2012. *Enciclopedia propagandei românești*: Edit. Adevărul, București
6. Kirițescu C., 1925. *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*, ed. aIIa, 3 vol., Edit. Casei Școalelor, București
7. Lăpușan Aurelia, Șt. Lăpușan, 1997. *Constanța. Memoria orașului, vol. I 1878-1940*, ed. aIIa, Edit. Muntenia, Constanța
8. Lelescu N., *Decorații românești (1860-1947)*
9. Miho Koço, 2006. *Urmele unui arhitect: Viața și opera lui Kristo Sotiri: monografie*. Librarium Haemus, București
10. Moisil C., 1914. *Noutăți medalistice*, Bul.Soc.Numism.Rom., anul XI, nr. 21 (ian.-iun.), pag. 28 – 29
11. Păuleanu Doina, 2003. *Constanța. Aventura unui proiect european*. Edit. Ex Ponto, Constanța
12. Platon Gh. (coordonator), 2003. *Istoria românilor vol.VII, tom II*. Academia Română, Edit. Enciclopedică, București
13. V., 1916. *Monumentul "Avântul Țării" din Constanța*, Arta și Frumosul. Revistă ilustrată bilunară, de arte aplicate, nr. 2/5 aprilie, pag. 19-20, București

SUMMARY

The article deals with commemorative monuments and issues connected to a less known moment in the Romanian history, represented by the involvment in the second Balkan war (June 27/July 10 – July 16/29 1913).